

Samenvatting Nederlands literatuurgeschiedenis 1950-heden

Jaren vijftig en zestig

Historische achtergrond	<ul style="list-style-type: none">• Capitulatie van Duitsland in mei 1945 was het einde van de Tweede Wereldoorlog<ul style="list-style-type: none">○ Dit betekende niet dat de wereld opgelucht kon ademhalen<ul style="list-style-type: none">▪ De VS en de SU kwamen tegenover elkaar te staan in de koude oorlog▪ De VS waren kapitalistisch en democratisch▪ De SU was communistisch<ul style="list-style-type: none">• De rivaliteit tussen de machtsblokken zorgde voor voortdurende dreiging en gevoelens van pessimisme en angst○ Na de Tweede Wereldoorlog begon het dekolonisatieproces dat leidde tot het einde van de Europese koloniale overheersing in Afrika en Azië<ul style="list-style-type: none">▪ Nederlands-Indië werd in 1949 onafhankelijk (Indonesië)• De jaren vijftig stonden in het teken van de wederopbouw omdat Europa in puin lag<ul style="list-style-type: none">○ Dat de oorlog voorbij was, betekende niet dat de problemen opgelost waren: levensmiddelen waren schaars, de woningnood was hoog○ Daarnaast streefde vooral de oudere generatie naar herstel van vooroorlogse verhoudingen○ De verzuiling (de verdeling van de samenleving in verschillende groepen op basis van levensbeschouwelijke of sociaaleconomische status) bestaan• De jongeren toonden steeds meer verzet tegen macht en gezag• Zij verlangden naar vrijheid en verandering<ul style="list-style-type: none">○ Dit zorgde voor een maatschappelijke tweedeling○ Er ontstond een jeugdcultuur waarvan popmuziek een belangrijke uiting vormde• Door enkele belangrijke economische ontwikkelingen werd Nederland in de jaren zestig welvarender• De welvaartsstijging leidde tot een consumptiemaatschappij waarvan televisie het symbool werd
Literaire ontwikkelingen	<ul style="list-style-type: none">• In de literatuur van de jaren vijftig en zestig voeren de jongeren de boventoon<ul style="list-style-type: none">○ Het verzet dat zij in de maatschappij laten zien tegen de restauratie, spreekt ook uit hun boeken en gedichten○ Ze zijn tegen verzuiling, restauratie, preutsheid en burgerlijke braafheid○ Taboes werden doorbroken• De oudere generatie reageerde vaak met hevige kritiek en afkeuring op de vernieuwende literatuur• De verwerking van het oorlogstrauma is het tweede belangrijke kenmerk van de literatuur in deze tijd• Daarnaast zijn er romans die kritisch zijn tegenover de beeldvorming van de Tweede Wereldoorlog• Na de oorlog debuteerden veel jonge schrijvers

	<ul style="list-style-type: none"> ○ Zij schreven hun boeken vanuit een pessimistisch wereldbeeld: de gruwelen van de Tweede Wereldoorlog hadden hen laten zien dat mensen elkaar vreselijke dingen aan kunnen doen en door de Koude Oorlog hadden ze er moeite mee te vertrouwen op een goede toekomst ○ Je herkent een pessimisme in hun boeken en verhalen aan: <ol style="list-style-type: none"> 1. De personages zijn alleen en voelen zich eenzaam en angstig. Ze hebben geen echt contact met elkaar 2. Sommige acteurs maken gebruik van meerdere vertellers om de eenzaamheid te benadrukken. Elke verteller vertelt dan zijn eigen waarheid 3. Er komen taboeonderwerpen aan de orde. Er werd geschreven over onder andere seksualiteit, abortus, incest en kanker 4. De werkelijkheid wordt ervaren als een chaos vol onduidelijkheden en misverstanden 5. De personages lijken geen moreel besef, geen echte normen en waarden te kennen. Ze trekken zich nergens iets van aan en begaan misdaden zonder daar schuld of spijt voor te voelen 6. De personages zijn antihelden. Een antiheld is een personage dat geen richting kan geven aan zijn eigen leven. Het leven overkomt hem 7. De oorlog is een decor dat de situatie waarin de personages verkeren (chaos, ellende) benadrukt
Twintigste en eenentwintigste eeuw: de jaren zeventig tot heden	
Historische achtergrond	<ul style="list-style-type: none"> ● In de jaren zeventig tot heden ontstond in Nederland de multiculturele maatschappij ● Op verschillende plekken in de wereld was de situatie dusdanig bedreigend dat asielzoekers en vluchtelingen op zoek gingen naar een veilige plek, die ze onder andere in Nederland vonden ● De sjah kwam ten val en Perzië werd islamitisch ● De Berlijnse Muur kwam in 1989 ten val ● De SU viel uiteen ● De euro ontstond ● De globalisering werd steeds omvattender <ul style="list-style-type: none"> ○ Toenemende mobiliteit en migratie, nieuwe media, wereldhandel het vervagen van grenzen zijn hier kenmerken van ○ Bij sommige mensen zorgt dit voor de angst om hun eigen tradities en identiteit te verliezen ● Vanaf de jaren zeventig hecht men steeds meer belang aan individualisme en innerlijke reflectie <ul style="list-style-type: none"> ○ Dit 'nieuwe individualisme' uit zich in het zoeken naar de eigen identiteit, alternatieve samenlevingsvormen, meditatie en de nadruk op zelfontplooiing <ul style="list-style-type: none"> ▪ Het ik-tijdperk was begonnen ▪ Daarnaast werd het feminisme en de gelijke rechten van vrouwen steeds belangrijker
Literaire ontwikkelingen	<ul style="list-style-type: none"> ● De literatuur in de jaren vijftig en zestig was een uiting van verzet en schrijvers probeerden taboes te doorbreken <ul style="list-style-type: none"> ○ In de jaren zeventig is dit niet meer het geval

- Teksten uit de jaren zeventig en tachtig sluiten vooral aan bij het ik-tijdperk, zoals individualisme, de zoektocht naar de eigen identiteit en zelfontplooiing
 - Daarbij past het gebruik van autobiografisch materiaal
- Sinds de jaren negentig richten schrijvers zich steeds meer op de buitenwereld
- Zij kiezen voor engagement, door thema's en onderwerpen als uitgangspunt te nemen die maatschappelijk belangrijk, actueel of een probleem zijn
- Ook is er een duidelijke commercialisering van het boekenbedrijf
 - Literatuur wordt vooral gezien als iets wat in de markt gezet moet worden
 - Boeken worden als producten gezien met de lezers als consumenten
- De situatie in de kunst en literatuur wordt de nieuwe onoverzichtelijkheid genoemd (verschillende ontwikkelingen maar geen overheersende richting of stroming)
 - Voorbeelden van richtingen en stromingen zijn:

Realisme en psychologie

- De psychologische en realistische roman is vanaf de jaren zeventig bij veel lezers populair
- In deze romans ligt de nadruk op de psychologische beschrijving en ontwikkeling van de personages
- Het realistische komt naar voren in de herkenbare beschrijving van de werkelijkheid
- De romans zijn vaak autobiografisch
- De aandacht voor de psychologie en innerlijke ontwikkeling van de personages en de eventuele autobiografische achtergronden sluiten goed aan bij het ik-tijdperk

Feminisme

Poging tot engagement

- Vanaf de jaren negentig zijn er veel schrijvers die vinden dat in romans maatschappelijke onderwerpen niet uitgesloten moeten worden
- Schrijvers moeten aandacht hebben voor morele en ethische vraagstukken

Historische romans en postkolonialisme

- Momenteel erg populair
- Spelen in een andere tijd, maar de schrijvers gebruiken het verleden om een eigentijdse problematiek te beschrijven
- Schrijvers laten zich goed documenteren en maken gebruik van bronnen, brieven en andere documentatie
- In postkoloniale romans gaat het over de verwerking van de koloniale en naoorlogse dekolonisatie

Multiculturele

- Nederland is door de komst van gastarbeiders, immigranten, asielzoekers en vluchtelingen een multiculturele maatschappij geworden
- Sommige van deze migranten schrijven romans in het Nederlands waar hun achtergrond vaak een belangrijke rol in speelt

